

Editorial

Kees de Visser* en Mathijs ten Wolde**

Deze vierde NIPR-aflevering van 2025 omvat, behalve de gebruikelijke recente rechtspraak, twee artikelen en twee annotaties.

In een filosofisch getinte bijdrage vraagt David Althoff aandacht voor de waarde van de rechtstheorie in het internationaal privaatrecht. De codificatie van rechtsregels in nationale, Europese en internationale instrumenten leidt, naar zijn inzicht, bij toepassing daarvan in de rechtspraak te veel tot de enkele toepassing van de regel en te weinig tot reflectie op de rechtvaardiging van die regel. De auteur bepleit daarom een rechtspraakbenadering die zich richt op de vraag naar wat de regel ‘rechtvaardigt’. Dit zal leiden tot een, wenselijke, meer op beginselen gerichte benadering in het internationaal privaatrecht, in plaats van een op regels gerichte benadering. Dit brengt bovendien de ‘charme’ in het IPR terug, aldus Althoff.

Luca Pasquet en Cedric Ryngaert stellen de vraag aan de orde of, en in hoeverre, regels inzake staatsimmunitie Oekraïense slachtoffers beletten om schadevergoeding te krijgen voor internationale misdaden die zijn gepleegd in het kader van de Russische invasie van Oekraïne. Kunnen staten volgens het huidige internationaal gewoonterecht een beroep op immunitie blijven doen, ook bij ernstige schendingen van de internationale mensenrechten en het humanitair recht? Licht dit anders op het niveau van individuen? De auteurs concluderen dat schadevergoeding voor Oekraïense slachtoffers hoogstwaarschijnlijk alleen mogelijk is door de oprichting van een internationale claimcommissie, een vooruitzicht dat uiteindelijk afhangt van politieke wil en niet alleen van het internationaal recht.

De eerste annotatie betreft HvJ EU 27 februari 2025, C-537/23, ECLI:EU:C:2025:120 (*Società Italiana Lastre*) en is van de hand van Abdel Attaïbi en Jessica Booi. In dat arrest bevestigt het Hof van Justitie van de Europese Unie de geldigheid van asymmetrische bevoegdheidsclausules onder artikel 25 Brussel I bis-verordening. Wanneer een dergelijke clausule een partij toestaat een procedure aanhangig te maken bij ‘elke bevoegde rechter elders’, dienen deze rechters zich te bevinden in een EU-lidstaat of een staat die partij is bij het Verdrag van Lugano. Volgens de annotatoren verschaft het arrest weliswaar enige duidelijkheid, maar laat het ook nogal wat onzekerheden bestaan en introduceert het nieuwe onzekerheden. Zo rijst de vraag of verwijzingen naar gerechten van derde landen in asymmetrische clausules ooit kunnen voldoen aan de door het Hof van Justitie vastgestelde norm, en of asymmetrische bevoegdheidsclausules gedeeltelijk ongeldig kunnen zijn. De auteurs stellen dat het arrest kritische vragen openlaat, waaronder de behandeling van specifieke aanduidingen van derde landen in symmetrische bevoegdheidsclausules.

Ekatarina Pannebakker bespreekt HvJ EU 25 januari 2025, C-187/23, ECLI:EU:C:2025:34 (*Albausy*). Deze zaak draait om de interpretatie van de EU-Erfrechtverordening. Hoewel het Hof van Justitie van de Europese Unie het verzoek om een prejudiciële beslissing niet-ontvankelijk heeft verklaard, is het arrest volgens Pannebakker om twee redenen opmerkelijk. Ten eerste

* Mr. C.A. de Visser is senior legal counsel bij Omni Bridgeway en mede-hoofdredacteur van het tijdschrift.

** Prof. Mr. M.H. ten Wolde is hoogleraar internationaal privaatrecht en internationaal transportrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen en mede-hoofdredacteur van het tijdschrift.

omdat het Hof van Justitie verduidelijkt hoe moet worden gehandeld bij een betwisting van de erfrechtverklaring (artikel 67 Erfrechtverordening). De afgevende autoriteit mag niet beslissen over de inhoud van die betwisting, maar moet in plaats daarvan afgifte van de verklaring weigeren. Ten tweede heeft het Hof van Justitie bevestigd dat wanneer een nationale rechterlijke instantie optreedt als bevoegde autoriteit voor de afgifte van een Europese erfrechtverklaring en de rol van deze nationale rechterlijke instantie als bevoegde autoriteit in een specifieke zaak beperkt is tot de afgifte van een Europese erfrechtverklaring, deze rechterlijke instantie voor de uitvoering van deze taak niet bevoegd is om een verzoek om een prejudiciële beslissing aan het Hof van Justitie voor te leggen

Tot slot bereikte de redactie het droevige bericht van het overlijden van prof. mr. Frans van der Velden, wiens naam onlosmakelijk verbonden is met het Nederlandse IPR. Als Raadadviseur IPR heeft hij belangrijke bijdragen geleverd aan de totstandkoming van de Nederlandse IPR-wetgeving en aan het tot stand brengen van diverse Europese verordeningen. Ook voor het IPR-onderwijs is Frans altijd belangrijk geweest, niet alleen aan de universiteiten waar hij een aanstelling of leerstoel had, maar ook als vaste gastdocent aan andere faculteiten. Zo gaf hij in mei 2025 aan de Rijksuniversiteit Groningen nog een prachtig en inspirerend gastcollege over IPR en islamitisch recht.